

Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja võlaõigusseaduse muutmise seadus (patsiendi elulõpu tahteavaldus)

§ 1. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmine

Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmine:

1) paragrahvi 59¹ lõiget 4 täiendatakse punktiga 3¹ järgmises sõnastuses:

„3¹) käesoleva seaduse §-des 59⁹ ja 59¹⁰ nimetatud patsiendi elulõpu tahteavalduse tunnistaja ja usaldusisiku üldandmed ning nende allkirjade kujutised;“;

2) paragrahvi 59¹ lõiget 5 täiendatakse punktiga 3² järgmises sõnastuses:

„3²) tühistatud patsiendi elulõpu tahteavaldusi üks aasta;“;

3) seadust täiendatakse 5². peatükiga järgmises sõnastuses:

„5². peatükk PATSIENDI ELULÕPU TAHTEAVALDUS

§ 59⁵. Patsiendi elulõpu tahteavaldus

(1) Patsiendi elulõpu tahteavaldus (edaspidi *elulõpu tahteavaldus*) on vabatahtlik dokument, mille isik koostab isiklikult juhuks, kui ta on tulevikus otsusevõimetus seisundis, ja millega ta avaldab tahet ravist loobuda.

(2) Kui isik väljendab elulõpu tahteavalduses ka raviga mitteseotud elulõpu juhiseid ja eelistusi, ei ole need tervishoiuteenuse osutajale siduvad.

(3) Elulõpu tahteavaldus on tähtajatu.

(4) Sellised tervishoiuteenused ja ravi protseduurid, millest saab loobuda, kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 59⁶. Elulõpu tahteavalduse rakendamine

(1) Elulõpu tahteavaldust rakendatakse järgmistes olukordades:

- 1) isiku terviseseisundi paranemine on vähetõenäoline;
- 2) isiku terviseseisundiga kaasneb püsiv elukvaliteet, mis on tema jaoks vastuvõetamatu;
- 3) isiku eeldatavat tahet ja haiguslugu arvestades on tekkinud olukord, sealhulgas vigastus, terviseseisund, vanus, mil ei ole kahtlust, et ta soovib elulõpu tahteavalduse rakendamist;
- 4) isik on tõsikindlalt loobunud kõikidest tervishoiuteenustest ning tema tahtes ei ole põhjust kahelda.

(2) Elulõpu tahteavaldust ei tohi rakendada:

- 1) kui see oleks ilmselgelt vastuolus isiku eeldatava tahtega;
- 2) kui käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud olukorrad on üksnes ajutised;
- 3) kiireloomulise juhtumi korral, kuni isiku tervises seisundit on võimalik hinnata.

(3) Elulõpu tahteavalduse rakendajaks on arst. Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 3 ja 4 nimetatud olukordades tohib elulõpu tahteavaldust rakendada kiirabibrigaadi juht.

§ 59⁷. Elulõpu tahteavalduse koostaja

- (1) Elulõpu tahteavalduse võib koostada täieliku teovõimega otsusevõimeline isik.
- (2) Elulõpu tahteavalduse võib koostada piiratud teovõimega vähemalt 18-aastane otsusevõimeline isik, kes on teda nõustanud arsti hinnangul võimeline vastutustundlikult kaaluma selle dokumendi koostamise poolt- ja vastuargumente.

§ 59⁸. Elulõpu tahteavalduse koostamine ja jõustumine

- (1) Elulõpu tahteavaldust on esimest korda õigus koostada tingimusel, et arst on isikut nõustanud. Nõustamisel selgitab arst isikule elulõpu tahteavalduse olemust, pöördumatuid tervises seisundeid, raviviiside sisu ja tervishoiuteenustest loobumise võimalikke tagajärgi. Nõustamine ei hõlma raviga mitteseotud elulõpu juhiste ja eelistuste kirjeldamist.
- (2) Arst kinnitab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud nõustamise tervise infosüsteemi vahendusel, esitades elulõpu tahteavalduse andmed käesoleva seaduse § 59² lõike 2 alusel kehtestatud määruse andmekoosseisus.
- (3) Elulõpu tahteavaldus koostatakse tervise infosüsteemis ja lisatakse digitaalallkiri või allkirjastatakse omakäeliselt. Omakäeliselt allkirjastatud elulõpu tahteavalduse sisestab arst tervise infosüsteemi käsitsi.
- (4) Elulõpu tahteavaldus jõustub pärast arsti nõustamise kinnitamist ja käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud viisil tervise infosüsteemi jõudmist.
- (5) Elulõpu tahteavalduse koostamise tingimused ja korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 59⁹. Usaldusisik

- (1) Elulõpu tahteavalduse koostamisel võib isik kindlaks määrata usaldusisiku, kes kaitseb tema huve elulõpu tahteavalduse rakendamisel, kui isik on pärast elulõpu tahteavalduse koostamist otsusevõimetus seisundis. Arst teavitab esimesel võimalusel usaldusisikut elulõpu tahteavalduse alusel tervishoiuteenuse osutamata jätmisest.
- (2) Usaldusisikuks tohib olla vähemalt 18-aastane teo- ja otsusevõimeline isik.
- (3) Elulõpu tahteavaldus ja selle tühistamine tehakse usaldusisikule nähtavaks tervise infosüsteemis.
- (4) Elulõpu tahteavalduse juures peab kajastuma usaldusisiku nõusolek olemaks usaldusisik ning seda väljendav omakäeline allkiri või digitaalallkiri.

(5) Usaldusisiku ja teiste lähedaste arvamuste vastuolu korral elulõpu tahteavalduse rakendamisel lähtub arst usaldusisiku seisukohast.

§ 59¹⁰. Tunnistaja

(1) Kui isik ei saa elulõpu tahteavaldusele ise digitaalallkirja või omakäelist allkirja anda, annab allkirja tunnistaja.

(2) Tunnistajaks tohib olla elulõpu tahteavalduse koostaja heakskiidetud vähemalt 18-aastane teo- ja otsusevõimeline isik. Tunnistajaks ei tohi olla isikut elulõpu tahteavalduse koostamisel nõustanud arst.

(3) Tunnistaja peab teadma elulõpu tahteavalduse sisu selle koostamisel, kuid seda ei tehta talle tervise infosüsteemis nähtavaks.

§ 59¹¹. Elulõpu tahteavalduse tühistamine

(1) Isik saab elulõpu tahteavalduse ilma arsti nõustamiseta igal ajal tühistada tervise infosüsteemis või muul selgelt väljendatud viisil, mis on kolmandale isikule arusaadav ja mis jõuab arstini.

(2) Kui isik tühistab elulõpu tahteavalduse muul moel kui tervise infosüsteemis, peab arst elulõpu tahteavalduse tühistamisest teada saades selle ise tervise infosüsteemis viivitamata tühistama.

(3) Elulõpu tahteavalduse tühistamine jõustub tervise infosüsteemi kande tegemisest arvates, välja arvatud juhul, kui isikule teenust osutav tervishoiutöötaja teadis tühistamisest varem.

§ 59¹². Elulõpu tahteavalduse koostamise rahastamine

Elulõpu tahteavalduse koostamist rahastatakse ravikindlustuse seaduse § 30 lõike 1 alusel kehtestatud alustel, tingimustel ja korras.“;

4) seadust täiendatakse §-ga 72¹² järgmises sõnastuses:

„§ 72¹². Enne 2027. aasta 1. jaanuari koostatud elulõpu tahteavaldus

(1) Enne 2027. aasta 1. jaanuari koostatud elulõpu tahteavaldusega samaväärne dokument kehtib kuni isik ei ole avaldanud tahet teisiti või on koostanud hilisema elulõpu tahteavalduse käesolevas seaduses sätestatud tingimustel ja korras.

(2) Enne 2027. aasta 1. jaanuari koostatud elulõpu tahteavaldusele kohaldatakse käesoleva seaduse § 59⁶ lõikeid 2 ja 3.“.

§ 2. Võlaõigusseaduse muutmine

Võlaõigusseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 759 tekst loetakse lõikeks 1 ning §-i täiendatakse lõikega 2 järgmises sõnastuses:

„(2) Kui patsient on otsusevõimetus seisundis ja on koostanud tervishoiuteenuste korraldamise seaduses nimetatud tingimustel ja korras patsiendi elulõpu tahteavalduse (edaspidi *elulõpu tahteavaldus*), siis loetakse, et ta ei soovi elulõpu tahteavalduses nimetatud tervishoiuteenuste osutamiseks tervishoiuteenuse osutamise lepingut sõlmida.“;

2) paragrahvi 766 täiendatakse lõikega 4¹ järgmises sõnastuses:

„(4¹) Otsusevõimelisel patsiendil on õigus loobuda tulevikus otsusevõimetus seisundis olles tervishoiuteenusest, kui ta on koostanud elulõpu tahteavalduse tervishoiuteenuste korraldamise seaduses nimetatud tingimustel ja korras.“;

3) paragrahvi 767 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Otsusevõimetule patsiendile tervishoiuteenuse osutamisel tuleb lähtuda tema koostatud elulõpu tahteavaldusest. Omakseid tuleb võimaluse korral teavitada elulõpu tahteavalduse alusel tervishoiuteenuse osutamata jätmisest.“.

§ 3. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub 2027. aasta 1. jaanuaril.

Lauri Hussar
Riigikogu esimees

Tallinn, 2025. a

Algatab Vabariigi Valitsus

2025. a